

Љиљана Гарић Стојковић

ПРИЗРЕНСКИ ЛЕТЊИ ДАН

Кад стари Призренци пођу на починак, прво стану испред кандила или иконе да би се захвалили Богу што им је поклонио још један дан и замолили га да живи и здрави дочекају ново јутро.

Нема лепше лепоте од лепоте живљења.

Један дан живота у Призрену не може се мерити са годином живота у неком месту где овакве лепоте нема.

Један летњи дан у Призрену је букет разноликости. Од јутра до вечери, од првог сунчевог зрака до последњег трептаја звезда.

Призренска летња јутра су огледало нашег расположења. Они који живе у брдима имају јача патриотско – локалистичка осећања баш због летњих јутара.

Призрен је најлепши ујутро, а то могу да виде и осете само они који живе у Поткаљаји или Пантелији. На својим руинираним доклатима и чардацима, они се протежу пред целим Призреном, шире руке ка небу и уместо „добро јутро“, кажу: „Ох како нам је Призрен леп“. Уздишу дубоко ваздух који је у овом делу града најчистији, напуне њиме плућа и размрдају све дамаре свога тела јутарњим ритуалом: слатко, хладна вода, кафица – јака, турска, а може и чашица добре „домаће“.

То буђење града и људи не може се купити никаквим парама. Људи горњег града знају да је ту душа Призрена, и не дају своју калдрму, кривудава сокаке, своје куће нахерене од старости, ни за какве лепоте доњег града.

Сваког јутра широм се отварају џамли-пенцери, износи се постељина и јутро улази к`о најдражи гост у сваку кућу. Осмехом се сунце поздравља. Дечица никад не устају уплакана. Ослобођена свих стега и страхова, неумивена а чиста, слободно као птице излете на улицу и размењују своје снове. Затим се попну на нечији зид и сненим очима посматрају град. Осећају се као његови господари. Броје мостове на Бистрици, и цркве и џамије и диве се чудесним грађевинама.

Тако деца горњег града од малих ногу науче да воле Призрен.

Призренска летња јутра миришу повремено на море. Под носем се осети слана вода, мирис борова а шуштање трепетлике неодољиво подсећа на мирне таласе. То није никаква илузија, то кроз дримска медитеранска врата допи-ре дах и топлота средоземља.

А онда забрује звона Саборне цркве. Та вековна песма одене Призрен у свечано рухо и као да је сваки дан праз-ник. Знаш ко си, знаш где си, испуниш себе вером у себе и кренеш у живот свагдашњи.

Лепота јутра учини да заборавиш на муке јучерашње јер здрав разум влада тобом.

Призренска летња јутра маме песму птица и буђење цвећа.

То је једини део дана када човек осети да је део природе.

Призренске летње ноћи су питоме, опуштене, причљиве, пијане, мераклијске, љубавне, распеване...

Оне су помешане са мирисом ружа у кући, белог јоргована поред реке, с ритмом рока из кафића и старогра-дских песама из кафана, праћене потпуријем бистричких таласа.

За разлику од спарних дана када су људи напети, ознојени, исцрпљени, расположени за кавгу, у летњим ноћима, као да сам Бог хоће, сви су опуштени, смирени, при-јатни и заносни.

У летњим ноћима свуда се осећа љубав према граду. Цео Призрен је на Шадрвану и поред реке. Ноћ је време кад се излази у град а град је Шадрван и обала Бистрице. И они из Табане, и они са Баждаране и Ортакола, и они из Потокмале и Терзи-махале долазе у град; лепо обучени родитељи, лепо обучена деца шетају горе-доле, сусрећу пријатеље и познанике, и причају без престанка као да се годинама нису видели.

На Шадрвану је најлепша слобода. Људи се крећу несметано, без икаквих предрасуда, сви су овде Призренци и само Призренци.

У летњим ноћима никада није досадно јер ни једно вече није исто. Исти су само људи који седе испред кафане „Шадрван“, пијуцкају хладно пиво хладе своју душу и само им се очи цакле кад виде лепо женско чељаде. Подсећају на жири за избор лепотице призренског лета. А призренски корзо је најоригиналнија модна писта. Ту се виде последњи крикови моде, различити модни стилови од естраваганције до чисте класике. Све је прожето дубоким смислом за есте-тику. Најдуховитији критичари тог шеталишта су баш ти људи из кафане „Шадрван“ све до „Фајронта“.

Иначе, Шадрван у летње ноћи подсећа на старо-атинске тргове. На тротоарима и око шадрванске чесме окупљају се групе истомишљеника и воде трибине под ведрим небом. У зависности од теме, умеју да дебатују до касно у ноћ. Кад се у ситне сате врате кући, захвални су летњој ноћи што су се „испразнили“ и могу мирно да спа-вају.

Постоји редослед излазака у летњу ноћ. Најпре излазе најстарији и најмлађи, у време опраштања дана од ноћи. Нешто касније излазе млади, уверени да је ноћ њихова. Уосталом, њима и највише приличи да се друже са сјајем звезда. У недостатку дневне романтике утапају се у очи својих љубави под будним оком месеца.

Призренске летње ноћи почињу мирисом расце-талих липа а завршавају се мирисом жутих дуња. Кад се све споје добија се једна летња ноћ увеличана немиром младости, споменарима старости и песмом Бистрице поме-шане с лахором о новом дану.